

Praha 1. 8. 2014

20

**Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz
v České republice v roce 2013**

(data: Česká správa sociálního zabezpečení)

*Terminated cases of incapacity for work for disease or injury
in the Czech Republic in 2013*

(data: Czech Social Security Administration)

Souhrn

Tato aktuální informace podává přehled o ukončených případech pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v roce 2013 z hlediska příčin pracovní neschopnosti (diagnóz MKN-10), pohlaví a věku. Absolutní počet ukončených případů pracovní neschopnosti vzrostl na 1,33 milionu případů. Počet případů na 100 tisíc pojištěnců mírně vzrostl na hodnotu 30 tisíc. Průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti oproti loňskému roku klesla, a to o 2,1 dne na 43,0 dnů. Data jsou převzata z České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ).

Summary

This Topical Information presents a survey of terminated cases of incapacity for work for disease or injury in 2013 classified by causes (diagnoses ICD-10), gender and age. The absolute number of terminated cases of incapacity increased to 1.33 million cases. The number of cases per 100 000 insured persons increased to 30 thousands. The average duration of one case of incapacity decreased by 2.1 days to 43.0 days. Data are taken from Czech Social Security Administration.

Zdrojem dat pro Informační systém Pracovní neschopnost vedený ÚZIS ČR jsou údaje o pracovní neschopnosti poskytované Českou správou sociálního zabezpečení (ČSSZ). Tato data jsou získávána na základě tiskopisu „Rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti“ vypisovaného lékařem. Statistika pracovní neschopnosti (PN) zachycuje veškerá onemocnění a úrazy, které zapříčinily alespoň jednodenní pracovní neschopnost u nemocensky pojištěných osob ukončenou v daném roce. Nezahrnuje tedy onemocnění a úrazy, u nichž pracovní neschopnost přesahovala do dalšího roku, ani ty případy, kdy nebylo vystaveno Rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti.

V roce 2013 platila následující právní úprava ve stanovování výše dávek nemocenského, ve které došlo oproti roku 2012 ke zkrácení doby poskytování náhrady mzdy zaměstnavatelem:

- Po dobu prvních 14 kalendářních dnů PN (21 dnů v roce 2012) zaměstnavatel poskytuje zaměstnanci náhradu mzdy nebo platu podle zákoníku práce, a to za pracovní dny od 4. pracovního dne (při karanténě od 1. dne) PN.
- Od 15. kalendářního dne (v roce 2012 od 22. dne) do konce trvání PN je vypláceno nemocenské (dávka nemocenského pojištění). Výše nemocenského za kalendářní den činí 60 % denního vyměřovacího základu.

Poprvé od roku 2007 došlo k nárůstu absolutního počtu ukončených případů pracovní neschopnosti z 1 222 tis. na 1 331 tis. případů v roce 2013. Počet případů PN na 100 tisíc pojištěnců meziročně vzrostl z 27 330 na 29 981, a to nejen kvůli zvýšení počtu případů PN, ale i díky poklesu počtu pojištěnců o 0,7 %. Zároveň v roce 2013 došlo ke zkrácení průměrné délky trvání jednoho případu pracovní neschopnosti ze 45,1 dne na 43,0 dnů.

Nejčastější příčinou pracovní neschopnosti dlouhodobě zůstávají nemoci dýchací soustavy, jejichž podíl na všech příčinách PN činil téměř 40 %. Průměrné trvání pracovní neschopnosti zapříčiněné nemocemi dýchací soustavy bylo 16 dní, což je nejkratší doba ze všech skupin onemocnění. V celkovém počtu prostonaných dnů v pracovní neschopnosti činil jejich podíl 14,6 %. Ze skupiny nemocí dýchací soustavy zapříčiňují pracovní neschopnost nejčastěji záněty horních a dolních cest dýchacích, chřipka a akutní zánět mandlí.

Necelých 18 % případů PN bylo způsobeno nemocemi svalové a kosterní soustavy. Tyto nemoci se vyznačují relativně dlouhou průměrnou dobou trvání jednoho případu, která v roce 2013 činila 69,6 dnů. V celkovém počtu prostonaných dnů v pracovní neschopnosti dosahují nemoci svalové a kosterní soustavy dlouhodobě prvenství a v roce 2013 jejich podíl na počtu prostonaných dnů činil 28,5 %. Z této skupiny onemocnění se na četnosti pracovní neschopnosti nejvíce podílely dorzalgie - bolesti zad.

Třetí nejčastější skupinou příčin PN (12,1 % z celkového počtu případů v roce 2013) byly poranění, otravy a jiné následky vnějších příčin. Pracovní neschopnost způsobená těmito okolnostmi trvala průměrně 53,3 dne. Podíl dnů prostonaných v pracovní neschopnosti pro poranění a otravy činil 15,0 % všech prostonaných dní, čímž se potvrdil trend nastolený roku 2009, kdy poprvé předčil počet dní prostonaných pro nemoci dýchací soustavy.

Nejdelší průměrnou délku trvání jednoho případu PN měli v roce 2013 se 120 dny pojištěnci s novotvay. Na druhém místě jsou se 106 dny případy PN pro těhotenství, porod a šestinedělí a dále pak 94 dnů trvala průměrně pracovní neschopnost pro poruchy duševní a poruchy chování.

Převaha žen nad muži v nemocnosti (v počtech případů PN na 100 000 pojištěnců) se projevila především v těchto kapitolách MKN-10: faktory ovlivňující zdravotní stav a kontakt se zdravotnickými službami, nemoci močové a pohlavní soustavy a nemoci krve a krvetvorných orgánů, novotvary a poruchy duševní a poruchy chování. Ve všech těchto kapitolách tvořily ženy více než 60 % případů pracovní neschopnosti. Mezi příčiny, pro které byli v PN výrazně častěji muži než ženy, jsou poranění, otravy a jiné následky vnějších příčin (přibližně 67 % případů PN připadlo na muže), nemoci oběhové soustavy a nemoci kůže a podkožního vaziva (v obou případech téměř 60 %). Výše uvedené rozložení mimo jiné souvisí se strukturou zaměstnanosti dle pohlaví, zejména se to týká poranění a následků vnějších příčin.

Z pohledu věkové struktury práce neschopných je v nejmladší věkové skupině do 19 let na tisíc pojištěnců přes 43 práce neschopných osob na den. S narůstajícím věkem se počet práce neschopných postupně snižuje až do věku 35–39 let (28 osob v PN na tisíc pojištěnců a den) a u vyšších věkových skupin opět narůstá až do maxima ve věku 55–59 let (56 osob v PN na tisíc pojištěnců a den). V nejmladší věkové skupině do 19 let je nejkratší průměrné trvání jednoho případu PN (18,2 dne), zatímco nejdelší je ve věkové skupině 60–64 let, a to 70,9 dne.

V roce 2013 došlo k výraznému nárůstu počtu případů PN na 100 tis. pojištěných pro nemoci dýchací soustavy, a to na 11 820 z 9 026 v roce 2012. V loňském roce tak byly nemoci dýchací soustavy nejčastější příčinou PN ve všech věkových skupinách. S rostoucím věkem roste podíl PN pro nemoci svalové a kosterní soustavy a pro nemoci

oběhové soustavy, naopak PN pro poranění a otravy je častěji zastoupena v nejnižších věkových skupinách. Ve věku od 25 do 34 let jsou u žen poměrně častým důvodem PN těhotenství, porod a šestinedělí a faktory ovlivňující zdravotní stav a kontakt se zdravotnickými službami (zejména dohled nad vysoce rizikovým těhotenstvím). S rostoucím věkem také stoupá podíl PN.

Z hlediska územního členění dle sídla zaměstnavatele je nejvíce případů PN na 100 tisíc pojištěnců v Libereckém kraji (více než 42 tisíc), následovaném krajem Karlovarským (přes 41 tisíc) a Plzeňským (více než 40 tisíc). Nejdelší průměrná doba trvání jednoho případu PN ve dnech byla ve Zlínském (52,9), Moravskoslezském (50,8) a Olomouckém (48,8) kraji. Nejméně případů PN na 100 tisíc pojištěnců a nejkratší průměrné trvání jednoho případu PN bylo v roce 2013 zaznamenáno v Hl. městě Praze.

Zpracoval: Bc. Jan Jann

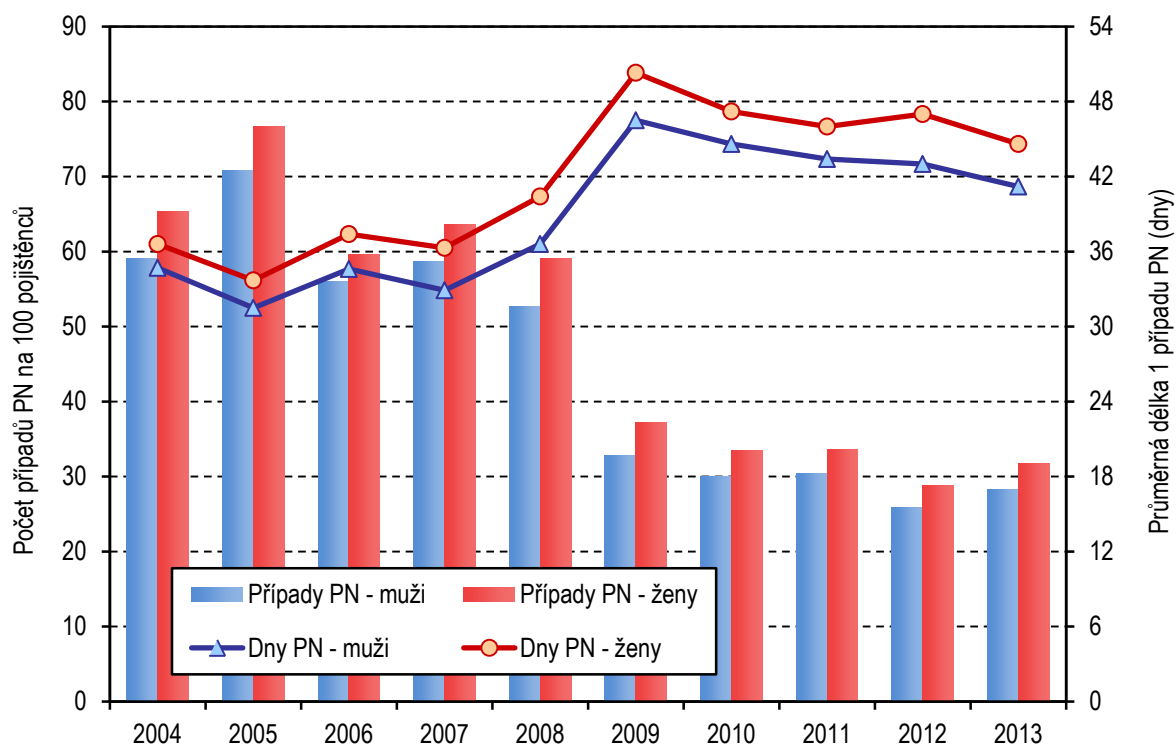
Tab. 1: Základní ukazatele PN podle kapitol MKN-10 v roce 2013

Kapitola MKN-10	Počet ukončených případů PN			Počet prστοnaných dnů		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
Některé infekční a parazitární nemoci	19 620	17 515	37 135	371 222	351 471	722 693
Novotvary	8 284	14 987	23 271	1 165 678	1 637 077	2 802 755
Nemoci krve, krvetvorných orgánů a někt. poruchy mechanismu imunity	476	884	1 360	45 564	73 142	118 706
Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek	2 713	3 925	6 638	219 419	271 801	491 220
Poruchy duševní a poruchy chování	12 083	21 778	33 861	1 053 904	2 116 083	3 169 987
Nemoci nervové soustavy	7 955	10 823	18 778	685 519	890 892	1 576 411
Nemoci oka a očních adnex	4 271	3 951	8 222	155 251	133 059	288 310
Nem. ucha a bradavkového výběžku	3 410	3 485	6 895	96 663	98 400	195 063
Nemoci oběhové soustavy	23 512	16 868	40 380	2 248 673	1 145 834	3 394 507
Nemoci dýchací soustavy	244 206	280 631	524 837	3 797 659	4 543 331	8 340 990
Nemoci trávicí soustavy	46 316	39 302	85 618	1 474 930	1 202 002	2 676 932
Nemoci kůže a podkožního vaziva	11 406	8 607	20 013	391 266	296 233	687 499
Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně	123 524	110 661	234 185	8 106 472	8 203 956	16 310 428
Nemoci močové a pohlavní soustavy	11 497	44 227	55 724	435 121	1 468 099	1 903 220
Těhotenství, porod a šestinedělí	x	34 405	34 405	x	3 632 968	3 632 968
Vrozené vady, deformace a chromozomální abnormality	188	217	405	12 162	13 668	25 830
Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde	8 221	9 323	17 544	313 836	357 861	671 697
Poranění, otravy a jiné následky vnějších příčin	107 921	53 315	161 236	5 618 810	2 970 525	8 589 335
Faktory ovlivňující zdravotní stav a kontakt se zdravotnickými službami	2 580	18 185	20 765	120 784	1 500 571	1 621 355
Celkem	638 183	693 089	1 331 272	26 312 933	30 906 973	57 219 906

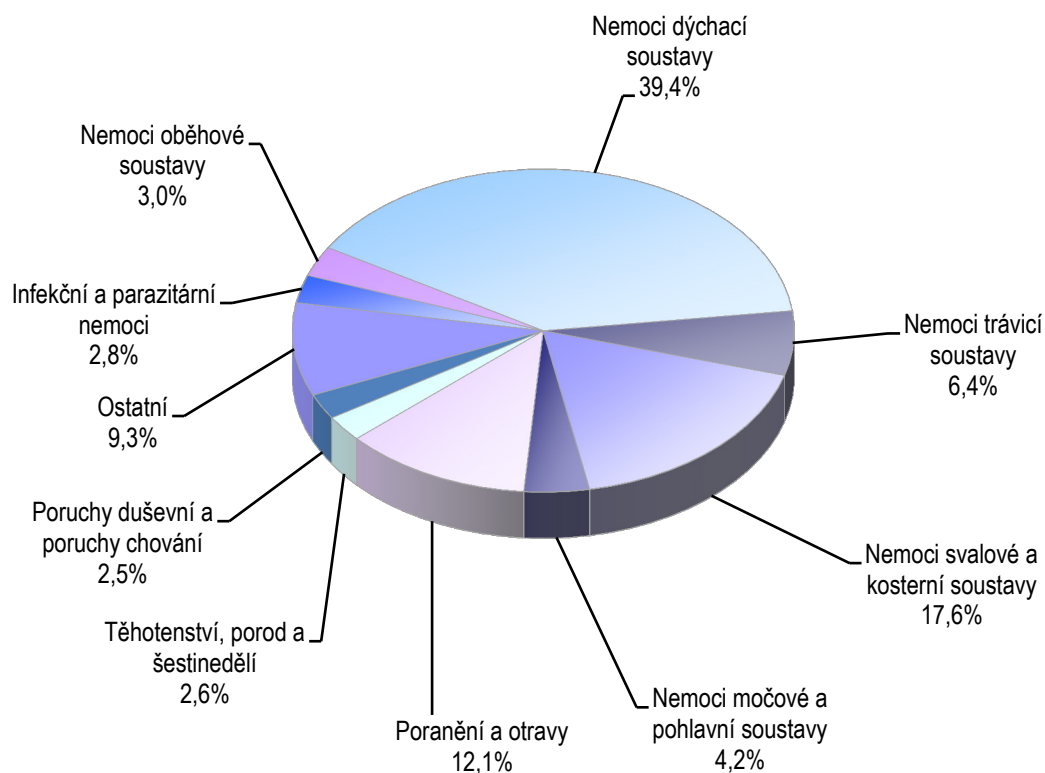
Tab. 2: Základní ukazatele PN podle kapitol MKN-10 v roce 2013

Kapitola MKN-10	Počet případů PN na 100 000 pojištěnců			Průměrné trvání 1 případu PN ve dnech			Průměrný denní stav práce neschopných na 100 000 pojištěnců		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
Některé infekční a parazitární nemoci	868	804	836	19	20	20	45	44	45
Novotvary	366	688	524	141	109	120	141	206	173
Nemoci krve, krvetvorných orgánů a někt. poruchy mechanismu imunity	21	41	31	96	83	87	6	9	7
Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek	120	180	149	81	69	74	27	34	30
Poruchy duševní a poruchy chování	534	999	763	87	97	94	128	266	196
Nemoci nervové soustavy	352	497	423	86	82	84	83	112	97
Nemoci oka a očních adnex	189	181	185	36	34	35	19	17	18
Nem. ucha a bradavkového výběžku	151	160	155	28	28	28	12	12	12
Nemoci oběhové soustavy	1 040	774	909	96	68	84	273	144	209
Nemoci dýchací soustavy	10 802	12 875	11 820	16	16	16	460	571	515
Nemoci trávicí soustavy	2 049	1 803	1 928	32	31	31	179	151	165
Nemoci kůže a podkožního vaziva	505	395	451	34	34	34	47	37	42
Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně	5 464	5 077	5 274	66	74	70	982	1 031	1 006
Nemoci močové a pohlavní soustavy	509	2 029	1 255	38	33	34	53	185	117
Těhotenství, porod a šestinedělí	x	1 578	775	x	106	106	x	457	224
Vrozené vady, deformace a chromozomální abnormality	8	10	9	65	63	64	1	2	2
Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde	364	428	395	38	38	38	38	45	41
Poranění, otravy a jiné následky vnějších příčin	4 774	2 446	3 631	52	56	53	681	373	530
Faktory ovlivňující zdravotní stav a kontakt se zdravotnickými službami	114	834	468	47	83	78	15	189	100
Celkem	28 230	31 798	29 981	41	45	43	3 189	3 885	3 531

Graf 1: Vývoj průměrné délky a počtu ukončených případů PN na 100 pojištěnců v letech 2004–2013

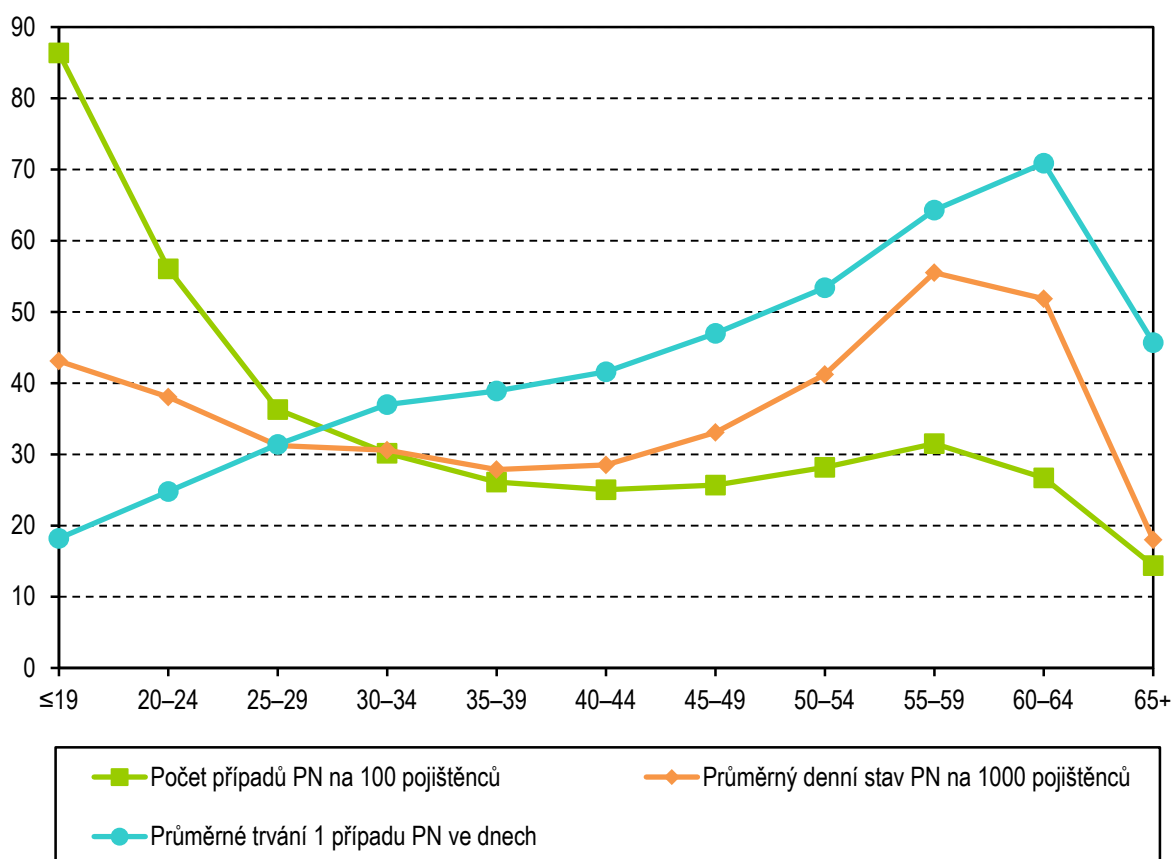
Graf 2: Struktura počtu ukončených případů PN v roce 2013 podle kapitol MKN-10

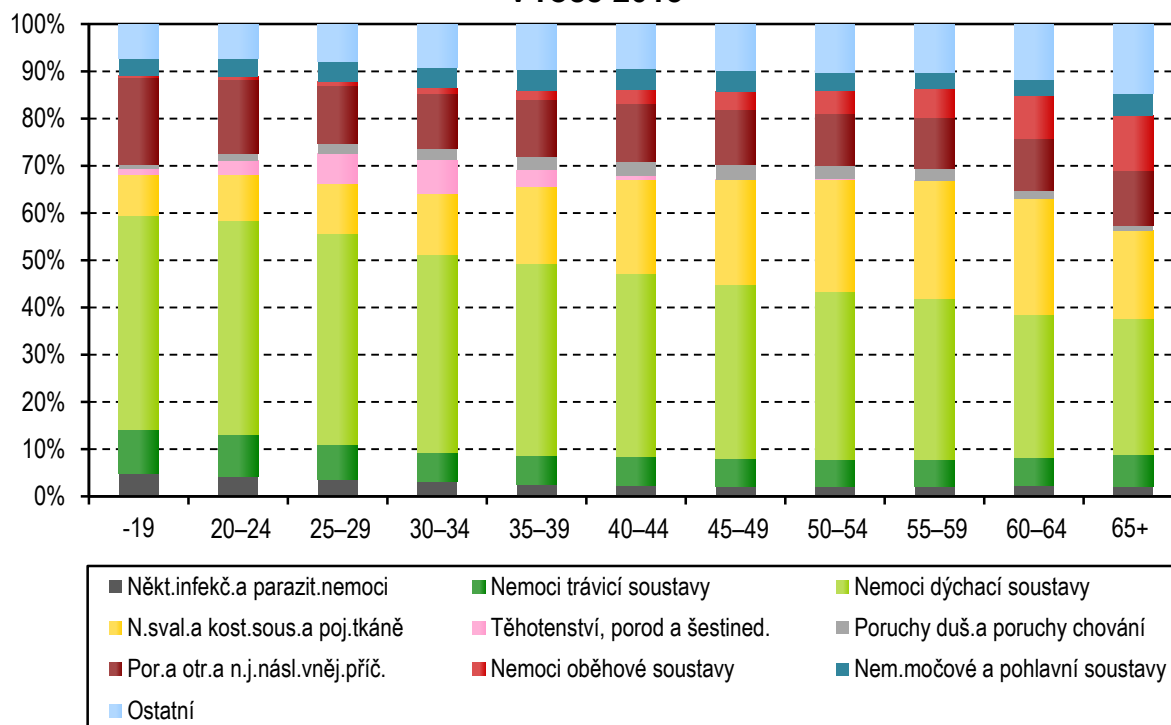
Tab. 3: Základní ukazatele pracovní neschopnosti v krajích ČR v roce 2013

Kraj sídla zaměstnavatele	Počet ukončených případů PN	Počet prostonaných dnů	Počet případů PN na 100 000 pojištěnců	Průměrné trvání 1 případu PN ve dnech	Průměrný denní stav práce neschopných na 100 000 poj.
Hl. město Praha	164 653	5 433 334	14 463	33,0	1 308
Středočeský	156 818	6 026 870	37 754	38,4	3 975
Jihočeský	88 564	4 010 447	39 610	45,3	4 914
Plzeňský	86 402	3 512 613	40 213	40,7	4 479
Karlovarský	36 423	1 499 677	41 318	41,2	4 661
Ústecký	95 097	4 259 647	33 833	44,8	4 152
Liberecký	62 176	2 610 002	42 346	42,0	4 870
Královéhradecký	72 375	3 006 487	38 170	41,5	4 344
Pardubický	67 144	2 786 455	35 403	41,5	4 025
Vysočina	65 926	2 892 365	37 678	43,9	4 529
Jihomoravský	143 321	6 336 157	29 669	44,2	3 594
Olomoucký	74 247	3 622 143	33 636	48,8	4 496
Zlínský	69 416	3 671 072	32 415	52,9	4 697
Moravskoslezský	148 710	7 552 637	32 343	50,8	4 500
ČR	1 331 272	57 219 906	29 981	43,0	3 531

Graf 3: Ukazatele pracovní neschopnosti dle věku v roce 2013

Graf 4: Struktura případů PN podle věku a příčin v roce 2013

Graf 5: Průměrný denní stav práce neschopných na 100 000 pojištěnců dle příčin MKN-10 v roce 2013

